

Dofinansowane przez
Unię Europejską

HARFA PRAWDY

Krótką historią dla
uczących się uczyć

Harfa Prawdy

- **Temat:** Umiejętności krytycznego myślenia
- **Czas czytania:** 30-40 minut
- **Wiek:** 8-12 lat
- **Wskazówka:** Nauczyciel prezentuje dzieciom historię przygodową. Uczniowie czytają wcześniej samodzielnie opowiadanie lub wspólnie z nauczycielem. Następnie nauczyciel realizuje wybrane lub wszystkie zadania z podanych po tekście opowiadania.

STRESZCZENIE

Nina jest młodą muzyczką. Uwielbia uczyć się grać na nowych instrumentach. Kiedy odnajduje starożytną lirę, nie spodziewa się, jaka moc tkwi w tym artefakcie. Lira wybudza ze snu mityczną wyrocznię, która wysyła Ninę na poszukiwania Harfy Prawdy.

Lecz słowa wyroczni nie zawsze są wypełnione mądrością. Bywają podstępne. Nina musi wykorzystać swoje umiejętności uważnego słuchania, analizy i krytycznego myślenia. W towarzystwie Pilosa – młodego i psotnego satyra, Nina wyrusza na misję.

SŁOWA KLUCZOWE

niespójność, krytyczne myślenie, dokonywanie wyborów, wyrocznia, pytanie, satyr

Rozdział I: Zapomniana melodia

W małej wiosce położonej na brzegu rzeki Eripe **Nina** spędza całe dni, grając na akordeonie, fagocie i perkusji. Pragnie zostać artystką i występować na największych scenach. Marzy jej się Broadway, Paryż...

Pewnego dnia w ruinach na obrzeżach wioski Nina odnajduje tajemniczą **lirę**. To tu zaczyna się nasza historia! Dziewczynka rozgląda się, ale – poza nią – nikt zdaje się nie zauważać instrumentu. Natychmiast pociąga za strunę, potem za kolejną. Ajajaj! Lira jest rozstrojona. Nina gra jeszcze kilka dźwięków, kiedy nagle z pudła rezonansowego wyskakuje **wyrocznia**.

– Wezwałeś mnie. Zapewne interesuje cię Prawda – śpiewa. – Jestem **Kaliope**, **wyrocznia**. Szukam Harfy Prawdy – dodaje spokojniejszym głosem. – To instrument o niesamowitej mocy, zdolny odkryć wszelkie sekrety wszechświata – wyjaśnia.

Nina wyszczerza zdumione oczy. Jej serce muzyka przyspiesza na myśl o tak niezwykłym instrumencie. Kaliope kontynuuje:

– Widzę trzy możliwe ścieżki prowadzące do celu, a każda wiąże się z ryzykiem... Ale i potencjalną nagrodą.

1. Pierwsza ścieżka biegnie przez Las Iluzji, gdzie to same drzewa spróbują sprowadzić cię na manowce.
2. Druga wiedzie w dół, do Jaskini Echa, gdzie bronią przeciw tobie będzie każdy głos.
3. Trzecia droga prowadzi aż do samego serca gwiazd.

Nina z trudem przełyka ślinę, nieświadomie przebiegając palcami po lirze.

- Powiedz mi, proszę... Nie muszę nigdzie iść, prawda? To nie rozkaz?
- Dziecko... – zaczyna Kaliope z uśmiechem – Apollo ci zaufał. Nie zawieź go.

Nina nie może uwierzyć. Szeroko rozdziawia usta. „Apollo? Bóg muzyki i przepowiedni! Dlaczego to właśnie mnie wybrał?” – myśli.

– Twoja muzyka dotknęła jego serca – odpowiada wyrocznia, odczytując rozterki Niny.

– Apollo wierzy, że tylko ty możesz odkryć sekrety Harfy. Powodzenia!

Kaliopie milknie i znika bez śladu.

Rozdział II: Satyr

Nina początkowo gubi się w natłoku informacji. Próbuje sobie wszystko uporządkować w głowie:

1. Wyrocznia poprosiła ją o znalezienie zaginionej harfy.
2. Ta harfa skrywa sekrety wszechświata.
3. Sam Apollo – bóg muzyki wyznaczył ją do tego zadania.
4. Co najważniejsze, do harfy prowadzą trzy drogi, każda – niebezpieczna.

Zagubiona w myślach Nina nie zauważa, że ktoś się do niej zbliża. Stworzenie posiada tors, ręce i twarz mężczyzny, ale jego krzywe, zakończone kopytami nogi pokrywa kozia sierść. Dwa małe rogi wystają ponad gęstwinę jego kręconych włosów, a jego oczy połyskują mądrością. To musi być **satyr**!

– Dzień dobry, młoda muzyczko! – woła na przywitanie. – Jestem **Pilos, sługa Apolla**.

Wysłano mnie tutaj bym pomógł ci odnaleźć Harfę Prawdy. Nie ma co zwlekać!

Chodźmy!

Rozdział III: Las iluzji

Nina przywiązuje lirę do pleców i razem z Pilosem kieruje się w stronę Lasu Iluzji. Kiedy zbliżają się do ściany drzew, zauważają, że ich gałęzie, a nawet pnie zdają się wychylać naprzód.

– Trzymaj się blisko mnie – ostrzega Pilos.

Nina, już po pierwszym kroku w głąb puszczy, zauważa zmianę nastroju. Światło niknie w gęstych koronach drzew, cienie tańczą w oddali, a w dodatku mogłaby przysiąc, że słyszy niewyraźne szepty niesione przez wiatr.

Z każdym kolejnym krokiem Nina słyszy je coraz wyraźniej. Zaczyna rozpoznawać całe słowa, strzępy rozmów, a może nawet polecenia. Drzewa wydają się mówić do niej, prowadzić ją w stronę Harfy! Czuje się teraz pewniej i rusza w stronę głosów. Szybko jednak zdaje sobie sprawę, że coś jest nie tak. Drzewa zaprzeczają same sobie. Szeptane przez nie kierunki nie mają sensu. Wkrótce, zupełnie zagubiona Nina stwierdza, że kręci się w kółko. Znowu jest przy samej ścianie lasu.

- Tego się nie da zrobić! – irytuje się.
- Czyżby? – wtrąca Pilos – A może po prostu słuchasz każdego głosu, nie zadając pytań?
- Co masz na myśli?
- Zastanów się. Nie każdy głos zasługuje na twoją uwagę.

Nina zaczyna wsłuchiwać się w szepty jeszcze raz. Tym razem używa **Testu trzech pytań**.

1. Czy informacja pochodzi z kilku źródeł, czy tylko z jednego?
2. Czy ma sens, czy może wydaje się przesadzona?
3. Czy próbuje mi pomóc, czy tylko wywołać u mnie reakcję emocjonalną?

Nina zamyka oczy. Zauważa, że niektóre głosy są natarczywe, chaotyczne i sprzeczne ze sobą. Inne powtarzają tę samą myśl, stale i spokojnie. Chwyta lirę w dłoń i gra jeden czysty dźwięk. Las odpowiada jej szumem. Najgłośniejsze szepty powoli znikają. Pozostaje tylko kilka cichszych, za to pewniejszych głosów. Dziewczynka uśmiecha się, myśląc: „Teraz wreszcie widzę drogę”.

Rusza przed siebie, słuchając wyłącznie głosów, które zdają **Test trzech pytań**. Dość szybko pomiędzy dwoma ogromnymi drzewami pojawia się ukryta dotąd ścieżka.

– Brawo, młoda muzyczko! Stawiłaś czoła **sprzecznościom, potrafiłaś je uporządkować i dokonać logicznego wyboru**. Naprzód! Ruszajmy tą ścieżką!

Rozdział IV: Jaskinia echa

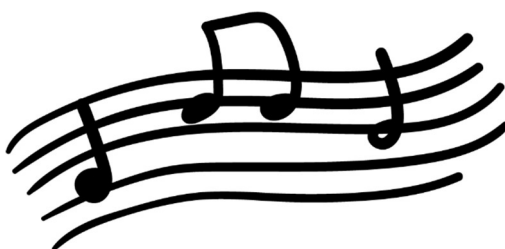
Ścieżka nie prowadzi ich jednak do Harfy. Zamiast tego Nina i Pilos stają przed wejściem do jaskini. Zniechęcona takim obrotem spraw, Nina traci serce do dalszych poszukiwań.

Pilos pociesza ją:

– Może nie znalazłaś Harfy Prawdy, ale za to nauczyłaś się, czym jest krytyczne myślenie. To:

- myślenie
- porównywanie
- odnajdywanie własnej drogi.

Wejście do jaskini jest zagrodzone ciężkim głazem. Pilos i Nina próbują odepchnąć go na bok. Z trudem udaje im się uzyskać wąskie przejście, przez które wślizgują się do środka. Powietrze jest gęste, a ciemność – nieprzenikniona. Dziwna melodia zaprasza ich głębiej, ale oboje czują, że coś jest nie tak.

Nagle ściany jaskini zaczynają się ruszać, zamykając ich w potrzasku. Od sklepienia odrywa się wielki skalny odłamek. Z hukiem upada pomiędzy nimi, oddzielając Pilosa od Niny. Dziewczynka musi radzić sobie sama.

Jej serce przyspiesza a zimny pot wstępuje jej na plecy. Bierze głęboki oddech. **Panika nie pomoże jej w myśleniu.**

– Skup się – mówi do siebie. – Ta muzyka jest kluczem. Tylko którym częściami melodii mogę zaufać?

Wstuchuje się w nią. Melodia powtarza się, zapętłona, ale **niektóre nuty zdają się fałszywe, zniekształcone przez echo**. Nina wie, że nie może wierzyć we wszystko, co słyszy. Przypomina jej się **Metoda sygnalizacji świetlnej**, o której –w trakcie wędrówki – opowiedział jej Pilos:

STÓJ – Bądź

- Nie każda informacja jest godna zaufania. Niektóre głosy są zbyt głośne, a inne próbują cię rozproszyć.
- Zapytaj się: Czy ta informacja jest przesadzona? Czy brzmi zbyt dobrze (albo zbyt strasznie), żeby mogła być prawdziwa?

POMYŚL – Przeanalizuj i porównaj

- Szukaj wzorów. Która część informacji jest zawsze taka sama? Co się zmienia w zależności od głosu?
- Zapytaj się: Co już wiem? Czy są jakieś inne wskazówki?
- Zatrzymaj się na chwilę i spójrz na wszystko spokojnie. Czy wpływają na mnie emocje?

RUSZAJ - Zaufaj swojemu myśleniu i idź

- Po odfiltrowaniu rozprożeń i sprawdzeniu wskazówek, zaufaj swojemu myśleniu.
- Podążaj za jasnymi i spójnymi sygnałami.

Powoli, Nina odfiltrowuje zniekształcone dźwięki z melodii. Kiedy jest już pewna, co ma robić, zaczyna grać na lirze. Prawidłowe, czyste dźwięki rozchodzą się po jaskini, a jej ściany zatrzymują się. Zapada cisza. Pilosowi udaje się wreszcie precyzyjnie pomyśleć między skałami i dołączyć do Niny.

– Gratulacje! Zrozumiałaś! – woła satyr z wyraźną ulgą. – W chaosie informacyjnym, udało ci się **dokonać wyborów**: rozróżnić godne zaufania elementy od tych, które próbowały wprowadzić cię w błąd.

Nina uśmiecha się z dumą. Tak, faktycznie zrozumiała. Nie każda informacja jest wiarygodna – zanim zaczniesz działać, musi zachować ostrożność i dobrze się zastanowić.

Rozdział V: Ścieżka prawdy

Przyjaciele biorą głęboki wdech, kiedy tylko opuszczają jaskinię. Nocne powietrze jest rześkie i lekkie, ale wciąż czują ciężar zadania spoczywającego na ich barkach.

– Została tylko jedna wskazówka. Gwiazdy – stwierdza Nina.

Przeprawa przez zaczarowany las i niebezpieczną pieczarę już za nią. Z trudem, ale podołała wyzwaniom. Lecz odnalezienie Harfy Prawdy pośród gwiazd wydawało się zwyczajnie niemożliwe.

– Apollo tak na mnie liczył... – martwi się dziewczynka drżącym głosem – A ja nie mogę znaleźć tej Harfy!

Pilos kręci głową i mówi:

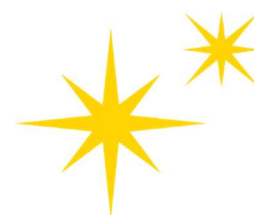
– W prawdzie nie chodzi tylko o znalezienie właściwej odpowiedzi. Chodzi też o to, **jak** tej odpowiedzi szukać.

Nina milczy. Słowa satyra brzmią przekonująco, ale poczucie porażki nie opuszcza jej. Podnosi głowę, poszukując natchnienia w nocnym niebie. Coś przykuwa jej uwagę. To konstelacja! Wygląda niemal dokładnie jak harfa!

– Pilosie! Patrz! To ona! To harfa!

Czy Harfa Prawdy może być rzeczywiście schowana pośród gwiazd?

A może... Ta lekcja dotyczy czegoś innego?

Nina przypomina sobie las i jaskinię, szepty i fałszywe dźwięki. Nie wszystko było prawdziwe, ale nauczyła się już, jak odkrywać wiarygodne informacje.

Tymczasem Pilos wyciąga z tobołka kompas. To Kompas Namysłu – narzędzie pozwalające umysłowi odnaleźć się, kiedy czujemy się zagubieni. Tłumaczy Ninie zasady jego działania.

PÓŁNOC: Co już wiesz na pewno?

WSCHÓD: Jakie nowe informacje zebrałaś?

POŁUDNIE: Czy emocje wpływają na mój osąd?

ZACHÓD: Jaki jest szerszy obraz sytuacji?

Dziewczynka zamyka oczy i sprawdza swój mentalny kompas.

- **Północ:** Wiem, że dotychczas dokładnie sprawdziłam każdą wskazówkę.
- **Wschód:** Harfa jest w gwiazdach, nie na ziemi. To musi coś znaczyć.
- **Południe:** Czuję, że zawiodłam Apolla, ale czy to na pewno prawda? A może tylko brakuje mi wiary w siebie?
- **Zachód:** Lekcja wcale nie dotyczyła jakiegoś magicznego instrumentu. Chodziło o to, żebym **nauczyła się ufać samodzielnemu rozumowaniu!**

Jej oczy błyszczą z podekscytowania, kiedy szepcze:

– Może Harfa Prawdy w ogóle nie jest przedmiotem. Może to lekcja, dzięki której wiem, jak zbierać wskazówki i dobrze wszystko przemyśleć.

Pilos uśmiecha się szeroko.

– No! To jest dopiero dobrze przemyślane! Apollo nie wysłał cię przecież po złotą harfę! Chciał żebyś nauczyła się słuchać: świata, innych i **samej siebie**.

Nina odpowiada uśmiechem na uśmiech. Konstelacja Harfy wciąż błyszczy na niebie słabym światłem gwiazd. Za to jej znaczenie staje się o wiele jaśniejsze. Prawda to nie coś, co można znaleźć, lecz coś, co sam musisz **zbudować**, zadając pytania, rozumując i słuchając siebie.

Dziś nauczyłem(-am) się...

Nie zawsze można znaleźć **jedną prostą** prawdę. Żeby odkryć naszą drogę, musimy nauczyć się uważnie słuchać, kwestionować to, co usłyszymy i myśleć samodzielnie. Krytyczne myślenie jest jak nawigacja w podróży – nawet najlepszy nawigator potrzebuje narzędzi żeby nie stracić kursu.

1. Filtrujemy to, co usłyszymy.
2. Dostosowujemy poziom naszego zaufania, aby porównać i zweryfikować dokładność informacji.
3. Poświęcamy czas na zastanowienie się nad własną wiedzą i tym, co może wpływać na naszą ocenę (z naszym **metapoznaniem**).

ZOSTAŃ WŁADCĄ SWOJEGO UMYŚŁU

Pytanie nr 1

Kiedy Nina spotyka wyrocznię, Kaliope podaje jej trzy różne wersje drogi prowadzącej do Harfy Prawdy.

Na miejscu Niny, jak wiedziałbyś którą drogę wybrać?

1. Wybrał(-a)bym tę, która brzmi najbardziej przekonująco.
2. Zapisał(-a)bym wszystko, co powiedziała wyrocznia, a później sprawdził, czy rzeczywistość odpowiada jej słowom.
3. Poprosił(-a)bym kogoś o radę, żeby spojrzeć na sprawę z zewnątrz.

Wszystkie te podejścia wskazują na jakiś sposób myślenia. Czy rozpoznajesz, którego używasz zazwyczaj?

Pytanie nr 2

Kiedy Nina odkrywa, że wskazówki, które otrzymała są pułapką, zachowuje spokój i rozważa słowa wyroczni.

Gdybyś to ty musiał(-a) zmierzyć się z trudną zagadką, jak spróbował(-a)byś ją rozwiązać?

1. Poprosił(-a)bym o pomoc zaufaną osobę.
2. Zawrócił(-a)bym, żeby jeszcze raz przeanalizować poprzednie wskazówki.
3. Sprawdził(-a)bym na szybko kilka sposobów, licząc, że któryś zadziała.

Te strategie wskazują na różne sposoby radzenia sobie z trudnościami. Myślisz, że któraś z nich pasuje do ciebie?

Pytanie nr 3

Teraz pora na ciebie. Narysuj swoją własną mapę myśli, zaczynając od pytania: Jak czujesz się, kiedy musisz rozwiązać problem albo dokonać decyzji?

Każde podejście do problemu ma swoje zalety i wyzwania.

NARZĘDZIA

Narzędzia te mogą pomóc w sposobie uczenia się.

Wszyscy uczymy się na różne sposoby.

Wybierz narzędzie, które najlepiej odpowiada Twoim potrzebom.

Narzędzia można pobrać ze strony internetowej projektu.

1/ Mapa myśli

Cel: Porządkowanie myśli i planowanie

Używaj tego narzędzia, gdy chcesz przygotować się do prezentacji, powtórzyć lekcję, napisać opowiadanie lub przemyśleć jakiś problem. Pomoże ci ono uporządkować pomysły i zobaczyć, jak się ze sobą łączą.

2/ Mój pomocnik w debacie

Cel: Rozwijanie krytycznego myślenia, rozumowania i oceniania argumentów

Możesz użyć tego narzędzia przed debatą lub dyskusją grupową, a także po niej.

Pomoże ci zaplanować wypowiedź, zwrócić uwagę na przebieg rozmowy i zastanowić się nad tym, czego się nauczyłeś.

3/ Sygnalizacja świetlna

Cel: Świadome kierowanie procesem myślowym

Dzięki temu ćwiczeniu nauczysz się zatrzymywać, uważnie myśleć i lepiej pojmować dany problem, zanim zaczniesz mówić, pytać lub szukać rozwiązania. Kiedy się wypowiadasz, pozostali uczestnicy pokazują kartki w trzech kolorach. Kolor zielony oznacza, że wszystko jest jasne i mogą słuchać dalej. Żółty to znak, że mają pytanie lub potrzebują, żebyś zwolnił. Natomiast czerwony sygnalizuje, że czegoś nie rozumieją i musicie się zatrzymać, żeby to wyjaśnić. Dzięki tej metodzie od razu wiesz, czy inni nadążają za twoim tokiem myślenia, co pozwala na sprawniejszą i bardziej świadomą komunikację w grupie.

CogniQuest to projekt stworzony przez organizacje
i szkoły z Belgii, Chorwacji, Francji, Grecji
i Polski.

Wspólnie opracowali narzędzia, które pomogą Ci zastanowić się nad
swoim myśleniem. Nazywa się to metapoznaniem -
fantazyjne słowo, które oznacza „uczenie się, jak się uczyć”.

Dzięki tym opowieściom odkryjesz różne sposoby rozwiązywania
problemów, utrzymania koncentracji i zastanowienia się nad tym, w jaki
sposób najlepiej się uczysz.

Zapoznaj się z całą kolekcją CogniQuest na stronie
projektu:

www.cogniquiest.eu

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie
opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i
opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds.
Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą
za nie odpowiedzialności.

Kod projektu: 2023-1-FR01-KA220-SCH-000158225